

KAKSI SUOMALAISTA HENGEN SANKARIA

Pekka Ervastin esitelmä 22.3.1931

Näinä päivinä on Suomalaisen Kirjallisuuden Seura viettänyt satavuotis-muistoaan. Ja sen yhteydessä on tietysti muistunut mieleen ja on puhuttu Suomalaisen Kirjallisuusseuran ensimmäisestä sihteeristä, Elias Lönnrotista ja hänen suuresta työstään Suomen kansan hyväksi, sanokaamme lyhyesti Kalevalasta. Elias Lönnrotin työn tukemiseksi Kirjallisuuden Seura melkein perustettiin. Ja kun mieli näin sata vuotta myöhemmin kääntyy Kalevalaan ja Elias Lönnrotin työhön, niin tuntee ainakin tämänlaatuinen totuudenetsijä, kuin allekirjoittanut, että vaikka sitä työtä pidetään arvossa, vaikka sitä kunnioitetaan ja vaikka sitä ymmärretään ja ylistetään, koska se sentään on niin lähellä jokaista suomalaista, Suomen kansan lasta, niin samalla tuntuu, kuin emme me nykyajan ihmiset näkisi Kalevalassa ja Lönnrotin työssä aivan sitä, mitä se on todellisuudessa ollut. On ikäänkuin me nykyajan ihmiset olisimme liian paljon kääntyneet niin sanoakseni ulospäin tähän nykyiseen elämään. Me olemme kiinni kaikissa sen huolissa ja pyrkimyksissä, sen nopeissa toiminnoissa ja tapahtumissa. Koko maapallo on tullut nyt jokaisen omaksi, että kaikkialla seuraamme koko maapallon asioita. Meidän mieleemme on kääntynyt niin paljon ulkonaiseen maailmaan, joka nykyään tarjoaa meille niin paljon enemmän kokemus- ja nautintotilaisuuksia kuin ennen, että me emme enää oikein osaa rauhallisesti kääntyä sisäisiin maailmiin. Me emme osaa oikein omana itsenämme nähdä sitä sisäistä maailmaa, jota ilman tämä näkyväinen elämä olisi mitätön. On niinkuin meidän elämämme olisi kääntynyt ulospäin realistisiin todellisuuksiin, jotka ovat tämän näkyväisen elämän takana ja jotka sitä kannattavat ja joita ilman tämä näkyväinen elämä ei voisi olla sitä, mitä se on.

Myöskin tuntuu siltä, kuin me emme oikein tieteellisissäkään tutkimuksissamme osaisi nähdä sitä henkistä todellisuutta, mikä takana häämöittää, niinkuin sata vuotta sitten Lönnrot ja hänen aikalaisensa. He eivät ehkä saattaneet olla niin tieteellisen tarkkoja kaikkien pikkuseikkojen suhteen kuin nykyään ollaan. Mehän tiedämme, että kun Lönnrot pani kokoon Kalevalan ja julkaisi Kantelettaren runot, niin hänen silmämääränään ei ollut ikäänkuin valokuvauksen ja foneettisen tarkasti kirjoittaa muistiin, mitä oli kuullut toiselta ja toiselta laulajalta, vaan hänen silmämääränään oli tuoda synteettinen kokonaisuus Suomen kansalle, jota se voi lukea ja josta se saattoi oppia. Tiedämme, että hän saattoi muovailta keräämiään runoja ja teki niistä Kalevalan, jota ei ehkä jokin pikkuseikkoihin takertuva tiedemies pidä täysin pätevänä teoksena, mutta joka on paljon uskollisempi Suomen kansan historialle ja hengelle, kuin konsanaan tieteellisen tarkasti kokoonpannut muistiinpanot saattavat olla. Lönnrot ei ollut semmoinen keräilijä, joka koneellisesti saattoi panna muistiin, kuten nyt jotkut nuoret maisterit, joita me voimme lähettää Raja-Karjalaan. Lönnrot kuunteli kotikuusen kuiskeita ja meni Suomen kansan luo ja keräsi sen muinaisia runoja ja ymmärsi niitä. Hän ymmärsi, etteivät ne ainoastaan olleet menneisyyden muistoa, vaan ehkä tärkeämmässä merkityksessä tulevaisuuden lupausta ja toivoa. En ole ollut huomaavinani meidän parhaimmissakaan tutkimuksissamme sitä samaa filosofista ymmärtämystä ja näkemystä, mikä oli Lönnrotilla ja hänen aikaisillaan tutkijoilla. He eivät kysyneet, mistä tämä runo on saattanut johtua, kuinka se kuului alkuperäisenä j.n.e., vaan he pääsivät näiden runojen välityksellä yhteyteen Suomen kansan sielun ja hengen kanssa. Ja se oli minusta kaikkein tärkeintä heidän työssään. Sentähden Lönnrotin keräilytyötä ei olisi voitu uskoa kenellekään toiselle, kuin hänelle; suurelle nerolle, viisaalle ihmiselle, kehittyneelle sielulle, joka osasi ottaa sanat salasta ilmi.

Tekisi mieleni puhua nyt pari sanaa tästä Lönnrotin työstä ja myöskin erään toisen Suomen pojan työstä, mutta ei tee mieleni puhua tästä asiasta sillä tavalla, kuin me voimme lukea siitä kirjallisuudessa. Kaikki voimme tutustua kirjoista Lönnrotin ja toisten suurmiesten elämäkertoihin, mutta minun tekisi mieleni puhua tässä aivan toisella tavalla, tekisi mieleni aivankuin kertoa teille satua. Tarkoitan, että te voisitte ottaa sen sadun kannalta. Itse en tietysti kertoisi semmoista satua, ellen sitä uskoisi, mutta totuudenetsijäin piirissä ei uskota mihinkään sen nojalla, että toinen siitä puhuu. Mutta vaikka se jäisikin teille saduksi, niin kuitenkin tunsin hengessäni, kun ajattelin tätä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran satavuotisjuhlaa, että mielelläni puhuisin asioista, jotka kyllä ehkä monelle ovat tuttuja ja, joista on ennen puhuttu, mutta jotka mielestäni ovat hyvä muistaa tämmöisessä tilaisuudessa, olivat ne sitten asianomaisen mielestä satua tai totta.

Kun ajattelemme jotain kansaa, niin me totuudenetsijöinä vertaamme kansaa yksilöön. Me näemme kansassa samaa, mitä näemme yksilöissä. Me näemme, että jokainen yksityinen ihminen ei ole ainoastaan tämmöinen näkyväinen, ruumiillinen olento, ruumiillinen persoonallisuus, vaan että hän on sisäinen, näkymätön olento. Ja vaikka me emme sitten omistaisi tuolle näkymättömyydelle mitään objektiivista todellisuutta, niin kuitenkin tiedämme, että hän on subjektiivinen todellisuus. Hän on kokoomus ajatuksia, tunteita, tahtoa ja halua. Se on hänen sielullisuutensa, ja se näkyy ainoastaan ruumiin välityksellä, mutta se todellisuus on jokaisen ihmisen suhteen olemassa. Ja jos ihminen vielä syvemmin tutkii itseään, ei hän löydä ainoastaan tätä sielullista sisältöä, subjektiivista, persoonallista sieluelämää, vaan hän myöskin huomaa itsessään jotain aivan toista, korkeampaa, ihmeellisempää, jota hän ei voi uskoa muuta kuin katoamattomaksi. Hän huomaa itsessään minuuden eli itseyden, joka on tämän sieluelämän ulkopuolella. Sieluelämä voi hänessä vaihtua, mutta minuus pysyy. Vaikka hän huomaa, että hänen

sielunsa sisältö voi vaihtua, hän kuitenkin tuntee itsensä samaksi, hänen sielunsa sisältö on voinut kokonaan muuttua, rikastua. Ja mitä enemmän hän tutkii itseään, sitä enemmän hän vapautuu kaikista sielullisista rajoituksista. Hän huomaa, että hänen henkiolemuksensa, itsensä, on jotain, joka on niin riippumaton personallisesta minästä, että hän voisi kuvitella olevansa joku toinen ihminen. Totuudenetsijä, joka ajattelee elämää jälleensyntymisen kannalta, ei pidä mahdottomana, että hän on voinut ennen esiintyä toisessa muodossa maanpäällä, sentähden että hän huomaa itsessään semmoisen itseyden, olemuksen, joka voisi pukeutua useampaan personallisuuteen, ilmennykseen, niin että hän voi kuvitella olleensa joku ihminen tuhat, kaksituhatta, kymmentuhatta vuotta sitten, ihminen, joka on haihtunut olemattomiin tavallaan, mutta kuitenkin elää vielä hänessä.

Kun ihminen on niin paljon tutkinut itseään mielikuvituksensa avulla – se ei ole samaa kuin romanttinen mielikuvitus – niin se tekee hänelle selväksi, että hän on toinen, kuin personallinen ilmennys. Ja sitten hän sanoo itselleen: minussa on kolmas olemuspuoli, henkiolemus. Ja Paavali on puhunut totta, kun on puhunut ruumista, sielusta ja hengestä. Minussa on henki, joka on kuin vaeltava juutalainen, ruumiista, personasta toiseen.

Niin me myös huomaamme, että samoin on kansojen suhteen. Kansat eivät ole ainoastaan tätä ihmisyksilöiden joukkoa. Suomen kansa ei ole ainoastaan näitä nykyään eläviä ihmisiä, nehan kuolevat pois, mutta Suomen kansa on sittenkin olemassa. Se on jotain, joka on ulkopuolella näitä personallisia ilmennyksiä. Ja Suomen kansan sisäinen sielu on tulos kaikkien sen elävien yksilöiden tunne-, tahto- ja ajatuselämästä. Ja kun puhumme kansansielusta, sanomme, että se on kaikkien yksilöiden summa, mutta kun yksilöt kuolevat, niin näemme, että tämä kansansielu on kuitenkin toinen, kuin kaikkien näiden yksilöiden sielullinen elämä, koska se ei haihdu silloin, kun yksilöt haihtuvat, eikä muutu silloin, kun yksilöt muuttuvat, vaan se pysyy

samanlaisena läpi vuosisatojen ja tuhansien. Ja niin samanlaisena, että ne yksilöt, jotka siihen kansaan syntyvät, tulevat itsestään suomalaisiksi, vaikka he ennen, entisissä ruumistuksissaan olisivat olleet ranskalaisia, englantilaisia tai mitä tahansa. He tulevat, kun syntyvät tänne, suomalaisiksi. Harva on se ihminen, joka tuntee olevansa kosmopoliitti tai yhtä vähän suomalainen kuin ruotsalainen tai venäläinen, semmoinen, ettei hän tunne olevansa mitään kansallisuutta. Ehkä niitä on, en mene sanomaan, ehkä on niitä, jotka eivät tunne itseään siksi eikä täksi. Meidän täytyisi tutkia heidän verensä, ehkä siinä on niin paljon sekoitusta eri kansallisuuksista, etteivät he voi tuntea kuuluvansa mihinkään kansaan. Kuulin kerran erään teosofin sanovan: "Olen syntyäni ranskalainen, minut kasvatettiin Italiassa ja sitten Englannissa, sitten jouduin naimisiin ruotsalaisen kanssa ja olen elänyt milloin missäkin maassa, etten tunne itseäni ranskalaiseksi." Tämä sai selityksensä juuri siitä, että hän oli elänyt koko elämänsä vieraisissa maissa, mutta tavallisesti ihmiset tuntevat olevansa jotain kansallisuutta. Tämä kansansielu on jotain todellista riippumatta meidän sieluelämästämme. Meidän ei tarvitse olla paljonkaan herkkätuntoisia, selvänäköisiä voidaksemme huomata, kuinka erilainen on kansansielu eri kansoissa. Kun matkustamme Ruotsiin tai Venäjälle tai muualle, huomaamme heti, kuinka erilainen eri kansojen sielullinen ilmapiiri on.

Vuonna 1913 minulla oli eräs kokemus, kun olin vierailulla Pietarin Teosofisessa Seurassa. Silloin ylisihteeri siellä piti minulle ja muille suomalaisille puheen saksaksi, sillä hän tiesi, ettemme me suomalaiset ymmärtäneet venäjää niin paljon, että olisimme ymmärtäneet hänen puhettaan, ja useimmat venäläiset ymmärsivät saksaa. Minun piti siihen vastata saksaksi. Mielestäni olin koko hyvin osannut saksankieltä ja aloin reippaasti puhettani, mutta en ollut puhunut monta sanaa, kun huomasin, että kieleni tuli aivan kankeaksi, enkä osannut puhua mitään. Ajattelin: tuleekohan tästä skandaali? Silloin kuulin äänen,

kuulumattoman äänen, joka sanoi: ”Puhu englanniksi.“ Kokosin sieluni ja sanoin: ”Anteeksi, en osaa puhua nyt saksaksi, minun täytyy puhua englanniksi, inspiratsioonini tuntuu olevan tässä englantilainen.“ Ja sitten puhuin englanniksi ja puheeni sisältö oli, että kerroin venäläisestä aurasta ja venäläisestä sielusta ja Venäjän lähitulevaisuudesta. Ja kukaan meistä ei silloin ymmärtänyt, minkätähden minun piti puhua englanniksi, mutta kun maailmansota alkoi, silloin tiesin sen. Vaikka olin tiennyt maailmansodan alkavan, en ollut kuitenkaan kiinnittänyt mieltäni politiikkaan, että olisin tiennyt, mille puolelle Venäjän valtakunta menee, mutta Venäjän kansansielu, joka tiesi liittyvänsä Englannin puolelle, oli niin englantilaisessa inspiratsioonissa ja niin saksalaisvihamielinen, että se vaikutti herkkään totuudenetsijään, ettei hän osannut puhua sillä kielellä, joka ei ollut sopiva, tulevista asioista. – Se oli minulle hyvin kiintoisa kokemus.

Tällä tahdoin viitata siihen, että kansansielu, tämä tahto-, tunne- ja ajatusmaailma, joka on objektiivinen todellisuus, elää suurena aurana kansan yläpuolella, sulkee koko kansan syliinsä. Mutta ei siinä kyllin, että jokaisella kansalla on tämmöinen sielullinen ilmapiiri, oma kansansielu, joka persoonallisesti eroittaa kansan toisesta kansasta, vaan niinkuin ihmisessä on henkiminuus syvimpänä salaisuutena, niin on jokaisessa kansassa jonkinlainen henkiminuus tai paremmin henkiolento sen kansansielun korkeimpana ominaisuutena, olemuspuolena, aivan samanlaisena olemuspuolena. Ja tämä salaperäinen minuus, on tuommoisen yksilöllisen kansan, kansallisen kansan ja itsenäisen kansan takana. Semmoinen henkinen minuus on elävä olento, ei tietysti tavallinen ihminen millään tavalla, eikä mikään tavallinen luonnonhaltia, ei semmoinen, joita on luonto täynnä, vaan se on korkealle kehittynyt enkeliolento. Tämmöinen pääenkeli, arkkienkeli on itsenäisen kansan takana.

Tuommoisen inspiratsioonin suhteen, mikä minulla oli Venäjällä, on ymmärrettävä, että tämä kansallishaltia, niinkuin minulla

on tapana sanoa, oli tehnyt liittonsa ja sopimuksensa englantilaisten kanssa, niin että hänen inspirationsinsa tavallaan oli, etten osannut puhua saksaksi, kun en kerran osannut puhua venäjää.

Tämä sisäinen enkeliolemus, kansallishaltia, on semmoinen ylipersonallisuus, semmoinen yksilö, joka näkymättömässä maailmassa edustaa tuota kansaa, jota hän ikäänkuin johtaa. Hän sitä edustaa, sillä hänen ruumiinsa on tavallaan kansansielu. Hänellä on tietysti oma ilmentymismuotonsa. Jos hän ilmestyisi astraalimaailmassa tai fyysisessä maailmassa hetkeksi, niin hän tietysti pukeutuisi määrättyyn muotoon, mutta kuitenkin koko tämä kansansielu, koko tämä aura, joka on kansan yläpuolella ja sen sisällä, on tavallaan hänen ruumiinsa. Sentähden meidän on ymmärrettävä, että tuommoinen enkeliolemus, joka johtaa kansaa, ei suinkaan ole millään tavalla kaikkivaltias. Hän voi nähdä selvästi, mikä kansan tehtävä on, mihin hänen kansansa on kutsuttu elämän näyttämöllä, millä tavalla hänen kansansa on joskus, jos se tehtävänsä täyttää, tuova ilmi Jumalan totuuden. Mutta hän ei saata pakoittaa kansaa siihen, sillä samalla, kun hän on tullut kansan johtajaksi, haltiaksi, hän on luopunut persoonallisesta vapaudestaan; siitä mitä me käsitämme vapaudeksi. Hänestä kyllä on juuri vapautta se, että hän on luopunut persoonallisesta vapaudestaan, mutta koska hän on pukeutunut kansansieluun, hän ei ole kansansa ehdoton herra.

Kun ajattelemme meidän omaa henkiminäämme, sanoisimme, että jokaisen ihmisen takana on henkiminä, mutta se ei johda ilman muuta ihmisen elämää. Personallinen ihminen ei ole siitä tietoinen ilman muuta; hän voi langeta mihin syntiin tahansa. Hänen korkeampi minänsä on siinä takana ja seuraa oman persoonallisuutensa vaiheita, koettaa inspiroida sitä, mutta vaikka hän ei onnistu siinä, hän kuitenkin kantaa persoonallisuuden karmaa, ottaa seuraukset kantaakseen. Hän on kuin vapahtaja. Ja kun uusi persoonallisuus syntyy maailmaan, hän ottaa taas sen teot kantaakseen, kunnes työ on loppuun suoritettu, kunnes jumalallinen henkikipinä voi seisoa Jumalan edessä kasvoista

kasvoihin ja sanoa: "nyt ovat kaikki personallisuudet lunastettu, nyt on työ täytetty."

Samoin kansan henkiminä on luopunut omasta vapaudestaan kantaakseen kansansa taakkaa. Hän kuiskaa ja huutaa sille: "Älä mene sinne, tee näin!" Ja voi olla niitä, jotka kuulevat hänen sanansa, mutta jos kansa ei tee niin, kuin hän soisi, ei hän hylkää sitä kansaa, vaan murheellisena kulkee mukana ja kantaa sielulliset seuraukset. Kansa ulkonaisessa maailmassa kantaa ulkonaiset seuraukset. Näin on kansallishaltian suhde kansansieluun ja kansan näkyväiseen ruumiiseen samanlainen, kuin ihmishengen suhde yksilölliseen sieluun ja ruumiiseen.

Nyt, kun ajattelemme Suomen kansaa, on meillä selvä todistus viime aikain tapahtumissa, että meillä on johdossa tämmöinen suojelusenkeli. Ne, jotka eivät sitä muuten tiedä, ymmärtävät sen, että täytyy olla semmoinen henkiminuus tässä kansassa, koska kansa on tullut itsenäiseksi. Henkiolennot eivät ole johtamassa kansaa, ennenkuin kansa tuntenut itsensä erikoiseksi toisista kansoista. Ja kun on henkijohtaja, silloin kansa ennemmin tai myöhemmin tulee itsenäiseksi. Vaikka minä totuudenetsijänä olen monta vuotta, toistakymmentä vuotta aikaisemmin tiennyt, että Suomen kansalla on tämmöinen kansallishaltia, niin minä sain siitä tietysti ulkonaisen todistuksen silloin, kun Suomen kansa tuli itsenäiseksi. Ja minä uskoin, että Suomen kansa tulee itsenäiseksi poliittisestikin, eikä minulla ollut vaikea ennustaa, kun kuljin ympäri maata, että Suomi tulee itsenäiseksi ja että meidän tehtävä tulee vastuunalaiseksi sitten itsenäisessä Suomessa. Ja niin kävikin.

Ja nyt minun juuri tekee mieleni sanoa, miksikä aina olen uskonut ja yhä vielä uskon Suomen kansan tulevaisuuteen ja Suomen kansan tärkeään historialliseen tehtävään täällä Euroopassa. Olen aina uskonut, että Suomen kansan tuleva historiallinen tehtävä ei tule olemaan semmoinen, kuin useiden toisten kansojen, nim. valloitustehtävä, että se valloittaisi maita ja mantereita, ja olisi toisten herrana. Niinhän oli ennen tavallista;

ei mikään kansa noussut mahtavaksi muuten, kuin valloittamalla toisten maita. Suomen kansan tehtävä on vallan toisella alalla. Suomen kansa kuuluu tulevaisuuden kansoihin ja se merkitsee, että se on mukana siinä uudessa ajassa, jolloin ei ihmiskunnan omatunto enää moraalisesti hyväksy sortoa ja väkivaltaa. Ei Europan ja länsimaiden omatunto, jos tarkoin tutkimme, oikein enää hyväksy toisten sortoa. Täällä Europassa on useimpien ihmisten omatunto vaatinut sitä, ettei Englannissa olla liian sorronhaluisia Indiaan nähden. Englanti on kuitenkin ollut kaikkein gentlemannisin kansa, se ei ole tahtonut näkyvillä keinoilla sortaa kansoja, jotka ovat sen vallan alla, vaan on koettanut aina menetellä humanisesti. Mutta kuitenkin tällä hetkellä olemme kaikki Europassa ja Amerikassa seuranneet Indian suurta vapautushalua ja olemme ajatelleet, että Englannin pitää ymmärtää, ettei se saa asettua sortajan kannalle, vaan on sen koetettava ymmärtää Indian itsenäisyyspyrkimyksiä. Ei ole sanottu, että India on valmis vielä itsenäiseksi kansaksi, kuten monet muut kansat, hallitsemaan itseään ja kuulumaan sisarvaltiona Englantiin, sillä India ei ole vielä osannut ratkaista sisäisiä riitoja, joita siellä on paljon. Englannin valta on kyllä ollut monessa suhteessa Indialle onneksi, vaikka siitä on seurannut paljon kurjuuttakin, mutta Indian kansa on oppinut ymmärtämään, että yhtenäisyydessä on voima, ei sisäisissä riidoissa, muuten he eivät kelpaa itsenäiseksi kansaksi. Ja me olemme kaikki toivoneet, että Englanti ymmärtäisi Indian kansan toivomuksia, eikä pettäisi niitä, kuten maailmansodan aikana lupasi, mutta petti sitten, ihmeellistä kyllä.

Tämän me olemme sisässämme vaatineet ja toivoneet, ja meidän länsimaalainen omatuntomme on ollut Indian puolella. Ja toivottavasti asiat ovat ratkeamassa hyvään suuntaan. Ja sen me ymmärrämme, että ennen pitkää Indian täytyy tulla itsenäiseksi; se on luonnollista siitä syystä, että Indiassa on henkeä takana. Ja meillä Suomessa oli vähän samanlainen suhde. Me olimme Venäjän yhteydessä, ja niin kauan kuin me emme

tunteneet itseämme yhtenäiseksi kansaksi, olisi ollut turhaa tulla Venäjältä erilleen. Mutta oikealla ajalla meille selvisi, että jos tahdomme olla itsenäinen kansa, meidän täytyy olla yhtenäinen. Me emme ole sisäisesti yksimielisiä valtion kaikissa asioissa; ja jos se erimielisyys pysyy älyn tasolla, silloin siitä on hyötyä, sillä ei ole hyötyä siitäkään, jos kaikki ihmiset aina vaan sanovat: kyllä, kyllä – yes, yes. Silloin ei kansa ole itsenäinen vielä, vaan lauma, mutta siihen pitäisi päästä, että erimielisyys pysyy älyn tasolla ja vain järjen mukaan ja järjen valossa ratkaistaan asiat ja aina ymmärretään pitää mielessä, että yksimielisyys on voimaa. Se tuntui silloin, kun vapauduimme Venäjältä. Oli joitakuuta, jotka ihailussaan menivät harhaan ja luulivat, että Venäjän yhteydessä voidaan mennä eteenpäin. En tuomitse n.s. Punaisia, ehkä he näkivät korkeita ihanteita, mutta heidän erehdyksensä oli kamala, koska meidän piti itsenäistyä, tulla itsenäiseksi kansaksi.

Meidän täytyy kuitenkin ehkä katsoa asioita siltä kannalta, että me olimme yksimielisiä silloin: nekin, jotka sanovat itseään ruotsinkielisiksi, olivat yhtä suomea puhuvien kanssa. Pääasia on, että kaikki tuntevat itsensä samaan kansaan kuuluviksi, enkä epäile, etteivät ruotsinkieliset sitä tunne. Jos heille sanottaisiin: ”muuttakaa Ruotsiin“, – niin se olisi tikarin työntämistä heidän sydämeensä, vaikka he puhuvat ruotsia ja ihailevat sitä kieltä omana äidinkielenään. Ymmärrän tämän hyvin, koska itse olen ruotsinkielinen syntyäni, mutta olen selvästi tuntenut, että vaikka ruotsi oli äidinkieleni, ei Ruotsin maa ja kansa ole minun maani ja kansani. Sen havainnon tein heti, kun olin Ruotsissa ensi kertaa. Tunsin selvästi, että vaikka kaikki puhuivat minun äidinkieltäni ja vielä niin ihanasti, ei niinkuin usein puhutaan Suomessa, niin yht’äkkiä havaitsin sekä silloin että aina, kun olin Ruotsissa, – olin siellä paljon ensimmäisinä vuosina vuosisadan alussa, – että istuin ja kuvittelin käveleväni suomalaisessa metsässä; minun mielikuvitukseni lensi suomalaiseseen metsään ja tunsin, että suutelin tuota maata jalkojeni alla. Ja kun tulin

Suomeen, huomasi, etten osannut tämän maan kieltä, ja se oli hirmuinen este minulle. Ja siinä oli hirmuisia sielullisia kärsimyksiä ja tuskia. Hän vain voi sen käsittää, joka on sen kokenut, kun tahtoo tehdä työtä Suomen kielellä, koska rakastaa Suomen kansaa. Minun paras ystäväni nauroi, kun haaveilin, mitä voin Suomessa tehdä? Ja mitä minä voin tehdä, kun en osannut Suomen kieltä? Se oli minulle hirmuinen kokemus: eikö ole paras, että menen Kaivopuistoon ja heittäydyn mereen? En ole missään kotonani, en osaa sen maan kieltä, missä tahdon työtä tehdä, ja siinä maassa, missä saan työtä ja osaan kieltä, en tunne itseäni kotona olevaksi. – Ja minä luulen, että monet muut ruotsia puhuvat ovat tunteneet samaa hengessään ja ovat opetelleet suomea. Ja ei ole mikään häpeä meille, että opimme suomea, päinvastoin. Ruotsinkieli on meillä nykyään paljon voittanut kielellisesti. Ennen oli kirjallisuus, sanomalehdet y. m. meillä hyvin huonoa ruotsia – en tietysti puhu Runebergista ja muista suurista kirjailijoista. Nyt ovat meidän ruotsinkieliset kirjailijamme suuresti edistyneet, ja se on meidän maallemme kunniaksi, ja kunniaksi on se, että monet tahtovat nyt oppia suomea, että kaikki opimme Suomen kieltä käyttämään. Siinä tulee ilmi meidän rakkautemme.

Kun ajattelen tätä Suomen kansaa ja uskon sen tulevaisuuteen, niin se perustuu siihen, että Suomen kansalla on semmoinen enkeli, kansallishaltia, joka poikkeaa toisista, tavallisista kansallishaltioista ja on ehkä hyvinkin harvinainen. En tietysti tunne kaikkien maiden kansallishaltioita niin, että voisin sanoa, onko tämä meillä Suomessa ainoa tapaus, mutta uskon kuitenkin, että se on hyvin harvinainen. Tämä meidän kansallishaltiamme, enkelimme, jota olen nimittänyt Väinämöiseksi, on suomalainen, ei ainoastaan sillä tavalla, että hän on enkeli, joka on laskeutunut tämän kansan ilmapiiriin ja nähnyt, mitä Suomen kansassa on ja viitannut tietä sille, vaan hän on suomalainen sillä tavalla, että hän on entinen ihminen, joka on esiintynyt sanokaamme

Väinämöisen nimellä. Muistamme Kalevalassa tuon runon, jossa kerrotaan, että Väinämöinen lähti pois, mutta lausui mennessään, että antaapa ajan kulua, häntä vielä kaivataan ja silloin hän tulee takaisin. Tämä ennustus on muisto meidän laulajiltamme vanhalta ajalta. Väinämöinen lähti pois, mutta ei tullut takaisin tavallisena ihmisenä, ei syntynyt Suomen kansan luo ihmiseksi, vaan tuli takaisin sillä tavalla, että hänestä tuli meidän kansamme johtajaenkeli. Ja kaikista suurin suomalainen on minun silmissäni sentähden tämä Väinämöinen; hän on kaikista ihmeellisin suomalainen ihminen. Hänen historiastaan ei meidän tarvitse muistella muuta kuin sitä, että hän jo joitakuuta vuosisatoja, noin pari vuosisataa ennen Kristusta, mutta Buddhan jälkeen oli suomalainen, joka eli Suomen kansan joukossa jossakin Venäjällä. Hän oli ihminen, joka tunsu rakastavansa sanomattomasti omaa kansaansa, omaa heimoaan. Hän oli käynyt Buddhan koulua; hän oli oppinut nöyräksi, vaatimattomaksi ihmiseksi, joka ei nähnyt elämälleen mitään muuta merkitystä kuin sen, että vapautuu kaikesta persoonallisesta harhasta. Kuten Buddha opetti, että tämä elämä on suuri paula, johon kietoudumme. Todellinen elämä on muualla. Tästä meidän on vapauduttava. Todellinen elämä on nirvaanassa, autuuden tilassa, joka on saavutettavissa meidän hengessämme.

Näin Buddha opetti, ja Väinämöinen oli tutustunut siihen maailmankatsomukseen, hän oli ottanut voimakkaita vaikutelmia siitä. Ja juuri siinä ruumistuksessa hän oli joutunut kosketukseen Buddhan maailmankatsomuksen, elämänymmärryksen kanssa. Ja hän oli saanut niin voimakkaan vaikutelman siitä elämänymmärryksestä, ettei hän tahtonut muuta, kuin vapautua kaikesta harhasta, valheesta, kaikista persoonallisista siteistä. Ja siihen tuli lisäksi hänen oma individualiteettinsa, joka oli Kristuksen vaikutuksen alainen. Häntä ei tyydyttänyt se, että hän oli irtautunut tästä elämästä, sillä kun hän ajatteli omaa heimoaan, joka oli vanha heimo, niin hän näki, että sillä on tulevaisuutta, että sen puolesta voisi jotain tehdä. Hän ei kyllä osannut nousta

semmoiseen rakkauteen kuin Kristus, että olisi kaikkia ihmisiä eroituksetta rakastanut, vaan hän tunsu rakastavansa omaa heimoaan. Kun hän vapautui omista heikkouksistaan, niin hän samalla tunsu rakastavansa heimoaan, hän tahtoi auttaa sitä, tehdä jotain sen hyväksi. Silloin hänelle selvisi, että hänen pitää tulla täydelliseksi ihmisenä, juuri niin kuin Buddha oli opettanut, mutta hänellä voi olla aina tuo rakkaus omaan heimoonsa mielessään, hän voi tehdä sille hyvää, vaikka hän taistelee itsensä täydelliseksi. Ja sitten hän kokosi ympärilleen muutamia hyviä ystäviä, tekisi mieleni sanoa 12 hyvää ystävää, jotka olivat valmiit antamaan vaikka henkensä hänen ja sen ihanteen puolesta, jonka hän heille näytti. Ja hän innosti heitä tekemään työtä oman heimonsa puolesta. Buddhalaisena hän tiesi jälleensyntymisestä, joten he saattoivat ottaa lukuun sen, että voivat syntyä takaisin uudestaan tähän heimoon, jos tahtovat sitä auttaa. Ja Väinämöinen – ei meidän tarvitse ajatella, että hänen nimensä oli se, mutta nimitän häntä niin – oli heidän johtajanaan, ja kaikki ymmärsivät, että heidän oli autettava häntä, niin että hän pääsi tiedon huipulle. Ja kun Väinämöinen sitten ystäviensä avulla pääsi siihen, että oli vapautunut kaikesta harhasta, niin hän silloin näki, että hän voi johtaa tuota kansaansa, mutta on parempi, ettei hän tee sitä fyysillisesti, näkyväisesti, vaan että hän on sen suojelusenkelinä ja hänen ystävänsä sitten auttavat häntä siinä työnsä. Ja he tekivät merkillisen liiton. Väinämöinen tuli kansallishaltiaksi, enkeliksi, joka elää näkymättömässä maailmassa ja pukeutuu tähän kansaan. Hän valitsi heimoista tämän kansan, joka asui tässä Suomessa, mikä ei tietenkään estä häntä ajattelemasta toisia Suomen heimoja. Hän on nyt näkymättömässä maailmassa meidän enkelinämme, kansallishaltianamme, ja hänellä on ne 12 ystävää, jotka ovat pysyneet yhä uskollisina.

Pikakirjoittanut Elli Peitso